

14.72x19.04	1	עמוד 24	ישראל היום! - כותרת	15/01/2024	88921632-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

אבי בראלי

אחדות – קווים לדמות המחלוקת עליה

כך ביישוב שהיא הקימה בארץ, היו שניסו לכופף ידיים. לעיתים הצליחו המכופפים, אבל כאשר המחנות הנחלקים היו חזקים דיים, כמו במחלוקת בין חילונים לרתיים או בין סוציאליסטים לקפיטליסטים, דרך המלך היתה פשרה, מכנה משותף מינימלי, ומיקוד במשימות המוסכמות על הכל: עלייה, התיישבות, ריבונות, ביטחון. והפשרה היתה בהכרח לא שיטתית ולא "עקרונית", אלא לגופם המיידי של עניינים.

כשמשפטנים מובילים את השיח המשטרי, כמעט מובטח שהוא יהיה נפיץ, בייחוד כאשר על הפרק עצם כוחה של מערכת המשפט והיא מנהלת עליו "מאבק סכום אפס"

הרוח הזאת חסרה מאוד במחלוקת המשטרית שעינתה אותנו לפני זוועת עזה. היא חסרה, מפני שדיברנו אלה עם אלה על המשטר הדמוקרטי בשפה יותר מדי משפטית ולא די פוליטית. תחום המשפט הוא עימותי במהותו. לא מחלוקת גרידא מצויה במרכזו, אלא מחלוקת המסתיימת בהכרעה. לכן, ככל שהשפעתו על הפוליטיקה רבה יותר, היא נעשית יותר פוליטיקה של הכרעה בכיפוי ידיים ופחות פוליטיקה של פשרה. רק לעיתים רחוקות שיג ושיח במי שפט הציבורי מסתיים בפשרה. המקרה השכיח הוא תבור סת אחד הצדדים. כשמשפטנים הם המובילים את השיח המשטרי, כמעט מובטח שהוא יהיה נפיץ, בייחוד כאשר על הפרק עצם כוחה של מערכת המשפט, והיא מנהלת עליו "מאבק סכום אפס". לכן בג"ץ היה הגורם הממסדי הכי נצחני ורדיקלי במשבר המשטרי טרום המלחמה. עיינינו הרואות שהוא לא נרתע מכיפוי ידיים בפסיקותיו האחרונות, גם כאשר כולנו משוועים לפשרות ולהסכמות. פירוש הדבר שהחסידיים המושבעים של עליונות השופטים במשטר שלנו מאיימים על אינטרס חיוני של כולנו – על יכולתנו להתאחד באמצעות פשרות, באמצעות נכונות "לא לנצח" אלו את אלו. מי שירצה לאחד אותנו יהיה חייב להתמודד עם האתגר הזה.

ישראל לא תשלים עם אובדן חבלי התיישבות, עם המוני פליטים ישראלים או עם עצם קיומם של ארץ גוונים לרצח עם על גבולותיה. לכן מצב החירום הנור כחי יהיה ארוך. באופן טבעי, חברה הפצת חיים מתאחדת בזמן כזה, ואכן זו שאיפת כולנו כמעט, למעט קבוצות מסוימות שיש להתעלם מהן עכשיו. חיונית לנו אחדות, ולאורך זמן, אבל מה פירושה? הרי אנחנו, כמו כל חברה, איננו אחידים.

והרבגוניות מוגברת אצלנו בשל שני גורמים ייחודיים: מסורת המחלוקת היהודית, כלומר הנטייה המבוררת, כשהיא במידה הנכונה, לברר את טיב המציאות, את הערכים ואת הדרך ללכת בה באמצעות מחלוקת; והנטייה בות המיוחדות של המפעל הציוני, שהרי הוא קיבץ הנה יהודים מארצות, מיבשות ואפילו מציוויליזציות שונות, בעלי אמונות נבדלות. רבגוניות מאפיינת כל חברה מורדנית, ואצלנו על אחת כמה וכמה: יוצאי ארצות הברית והאסלאם, "עולים" ו"ותיקים", מסורתיים, חילוניים, דתיים, חרדים, שלא לדבר על האזרחים הלא-יהודים, שחלקם רואים עצמם בעלי זיקה לאומית למי שנלחמים בנו. על זה יש להוסיף את ההשקפות החברתיות, הכי לכליות, הדתיות או האנטי-דתיות המתנגשות בתוכנו. צריך אפוא להבחין בין אחדות לבין אחדות.

אחדות לא תיתכן בשום חברה בסדר הגודל המאפשר חיים מורדניים. אפילו משטרי דיקטטורים יכולים רק להציג דימוי כוזב של אחדות. לפיכך, חברה חופשית שאחדות נחוצה לה כל כך, כמונו, לא יכולה להתבסס על האחדה המושגת בכיפוי ידיים.

הצרה היא שהגענו למלחמה הזאת אחרי ניסיונות מזויקים של כיפוי ידיים. והבשורה הטובה היא שהמלחמה מאלצת את כולנו להיחלץ מהם. אולי כדאי לחזור לראי שית, לנקודת המוצא של תחילת הציונות, כדי להבין איך להיחלץ, שהרי הרבגוניות היתה אפילו חריפה יותר בימיהם של מייסדי הציונות. היהודים שהם פנו אליהם כלל לא חיו בהווה משותפת. לנו, בכל זאת, יש הווה חברתית משותפת.

התנועה הציונית מהרצל ואילך היתה מוכרחה להתבסס על תפיסה פוליטית הסכמית (קונסוציונלית). גם בה, ואחר